

Debatindlæg af Mette Jensen, formand for Danmarks Naturfredningsforening på Mors.

Drikkevandet på Mors er truet.

For to år siden vedtog Folketinget et forbud mod sprøjtegift i de områder, hvor vi pumper vores drikkevand op – de såkaldte boringsnære beskyttelsesområder (BNBO). Det skete efter hårdt pres fra bl.a. Danmarks Naturfredningsforening og en stor underskriftindsamling.

Det var et stort skridt på vejen, men drikkevandet er langt fra i sikkerhed. Det er nemlig stadig tilladt at sprøjte på de sårbare indvindingsområder – dér, hvor drikkevandet dannes. Det vil DN lave om på, og derfor sætter vi nu ind med næste indsats i kampen for at bevare vores drikkevand.

Hvordan har drikkevandet det her på Mors?

Der er fundet rester af sprøjtegift i 62% af kommunens drikkevandsboringer.

I perioden 2016 til september 2021 har vandværkerne undersøgt 50 aktive drikkevandsboringer i Morsø Kommune. Her var der fund af sprøjtegiftrester i 31 boringer – heraf 5 over grænseværdien.

Fakta om grænseværdierne: 0,1 mikrogram/l er en grænseværdi som blev besluttet i EU i slutningen af 1980'erne. EU's argument var, at man ikke ønskede disse stoffer i drikkevandet, og derfor blev grænseværdien sat til den laveste grænse, man kunne måle på det tidspunkt.

Hvis man skulle følge dette argument i dag skulle grænseværdierne sættes ned till mindst 0,01 mikrogram/l.

Formand for UTM Meiner Nørgaard har ret i, at det er gamle stoffer der findes, men det er ikke så underligt, fordi det vand som sendes ud til forbrugerne er gammelt (20-30-40 år eller ældre) grundvand.

I det nye vand der dannes i disse år (undersøges fx i VAP) er der til gengæld masser af godkendte pesticider, fordi MST godkender, at stoffer udvaskes.

Med hensyn til farlighed så er der ingen der i dag ved, hvor mange forskellige stoffer der er i drikkevandet, og her er cocktail effekten desværre i spil.

Med det måleprogram der pt gennemføres af vandværkerne på Mors er der i nogle boringer fundet tre forskellige stoffer, men der kan sagtens være flere. Der har siden 1956 været brugt ca. 600 forskellige moderstoffer hvortil kommer alle nedbrydningsprodukterne.

Miljøstyrelsen godkender i dag stadig pesticider, der siver ned i koncentrationer, der i gennemsnit overholder grænseværdien på 0,1 mikrogram/liter i den samlede nedslivningsmængde på årsniveau. Det betyder, at alt drikkevand i Danmark vil komme til at indeholde stadig flere giftrester, når stadig flere godkendte stoffer nedvaskes fra marker og befæstede arealer.

Nye målinger dokumenterer alt for mange rester af sprøjtegift i grundvandet.

Nye målinger viser med stor tydelighed, at det danske grundvand er truet i langt større omfang, end vi hidtil har troet. Og de nye målinger dokumenterer, at den gældende lovgivning er forældet.

Danmarks Naturfredningsforening er kommet med udspil til hvordan der sikres rent grundvand i Danmark.

En 5-punktsplan for grundvandet.

1. Grundvandsparker
Grundvandsparkerne udpeges lokalt af vandværker og kommuner for at beskytte drikkevand, natur, biodiversitet og for at sikre vandværkernes forsyningssikkerhed.
2. Et moderniseret godkendelsessystem.
Fundet af mange nye sprøjtegifte i grundvandet viser, at det nuværende godkendelsessystem for sprøjtegifte er utilstrækkeligt.
3. Forbud mod brug af pesticider i byområder.
Der skal indføres et forbud mod brugen af pesticider i BNBO'erne og i byområder, det gælder for alle typer af sprøjtegifte, dvs. også for private borgere og offentlig brug. Private skal ikke længere kunne købe sprøjtegifte. Der findes i dag højere gift koncentrationer under byområder.
4. Forbud mod sprøjtegifte ved landbrugsboringer.
Der blev i 2018 i landbrugets egne indvindingsboringer indvundet mere vand til vanding end den samlede indvinding af drikkevand i Danmark. Det betyder, at ungt, forurenede vand til vanding trækkes ned i de dybere grundvandslag og i mange tilfælde når drikkevandsboringerne, når indvindingen stoppes i vandingsboringerne. De nye BNBO-regler gælder ikke for disse markvandingsboringer, men det bør de gøre.
5. Nye finansieringsmodeller
Sikring af grundvandet vil mange steder indebære, at arealerne omkring boringerne og i de sårbare indvindingsområder skal frigøres for brugen af sprøjtegifte. Disse sprøjtefrie områder skal i stedet omdannes til "grundvandsparker", hvor der bl.a. plantes skov, etableres lysåbne naturarealer, økologisk landbrug etc. Der skal derfor udvikles nye finansieringsmuligheder, der giver de enkelte forsyningsselskaber og myndigheder mulighed for at opkøbe – eller lægge restriktioner på disse områder.

Lovforslaget om "Boringsnære Beskyttelsesområder"(BNBO'erne) er vedtaget i foråret 2019, men det går alt for langsomt med at etablere de boringsnære beskyttelsesområder, der skal være på plads inden 2022.

Derfor har miljøminister Lea Wermelin gjort det klart, at hvis ikke kommunerne nu kommer op i gear og får frivillige aftaler med lodsejerne i hus, så må de udstede et generelt forbud mod at sprøjte i de udpegede områder.

Danmarks Naturfredningsforenings har fået sat fokus på vores drikkevand. På at beskytte grundvandet der, hvor det dannes, fordi vi nu er der, hvor vi er meget tæt på at miste en unik og ekstremt dyrebar ressource.

Vores vedholdende arbejde gør, at nye grundvandsparker bliver et centralt politisk krav på den kommende finanslov. Det er vi stolte af.